

26.3.2025

Aihe: HE 218/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Aika: torstai 27.3.2025 klo 10.00

Lausuja: Suomen uusiutuvat ry (entinen Suomen Tuulivoimayhdistys ry)

Suomen uusiutuvat ry kiittää mahdollisuudesta jättää valiokunnalle lausuntonsa Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Suomen uusiutuvat ry on entinen Suomen Tuulivoimayhdistys ry, joka laajensi kesällä 2024 toimintansa koskemaan maa- ja merituulivoiman lisäksi teollisen kokoluokan aurinkovoimaa sekä aurinko- ja tuulivoimahankkeisiin liittyviä energiavarastoja. Suomen uusiutuvat ry:ssä on noin 220 jäsenyritystä edustaen laajasti sekä tuuli- että aurinkovoiman hankekehittäjiä, tuottajia ja alihankintaketjuja.

Olemme keskellä energijärjestelmän muutosta, jossa liikenne, lämmitys ja teollisuus muutetaan hiilidioksidivapaiksi suoraan sähköistämällä tai hyödyntämällä vetytaloutta. EK:n ennakkoarvion (13.2.2025) mukaan vuonna 2025 vihreän siirtymän hankkeita on valmistumassa lähes 8,5 miljardin euron arvosta. Vuonna 2025 Suomeen ollaan saamassa laajamittaisesti myös puhdasta sähköä käyttäviä teollisia hankkeita. Yksi merkittävä syy teollisuuden investoinneille on Suomen vahva tuulivoimahankeportfolio, joka tarjoaa nopeasti rakennettavaa, edullista sähköä teollisuuden käyttöön. Suomessa oli vuonna 2024 Euroopan kolmanneksi halvin sähkön keskihinta heti Norjan ja Ruotsi jälkeen.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan on kirjattu lunastuslain korvausperusteiden uudistaminen. Sekä sähköä kuluttava teollisuus, että näitä hankkeita varten rakennettava sähköntuotanto tulevat tarvitsemaan sähkönsiirtoinfrastruktuuria. ***Hankkeiden toteutumisen edellytys on hankkeen hyväksyttävyyys, jonka merkittävä osa maanomistajille maksettavat korvaukset ovat.***

Asiantuntijalausunnossamme otamme kantaa korvausperusteiden ja -tason lisäksi yleisemmin aiheeseen, koska sähköistyvän yhteiskunnan ja kehittyvän Suomen mahdollistamiseksi on hyvä parantaa yhdessä sopimisen käytäntöjä, jotka lisäävät hankkeiden hyväksyttävyyttä.

Lainsäädäntö edellyttää voimajohtojen lunastamista

Sähkönsiirtolinjat eivät ole rakennuslupalainsäädännön piirissä, joten niiden YVA-menettelyyn liittyvä valitusoikeus on kytketty lunastuslupalain lunastuslupaun (768/2004). Laissa on säädetty, ettei YVA-menettelyn läpikäynyttä voimajohtohanketta saa toteuttaa, ellei sille ole myönnetty lunastuslupaa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että myös sellaiset YVA-menettelyn läpikäyneet voimajohdot, joista on solmittu vuokrasopimus tai ennakkohaltuunottosopimus, tulee lopulta viedä läpi lunastuslupamenettelyllä.

Lunastusmenettelyn etuna on, että se mahdollistaa nauhamaisissa hankkeissa (kuten kaasuputket, voimajohdot, maantiet) ympäristön kannalta parhaan mahdollisen sijoittamisen. Kun nauhamaiset hankkeet toteutetaan lunastusmenettelyn avulla, ei yksittäisen maanomistajan haluttomuus solmia sopimusta johdon tai putken sijoittamisesta pidennä johtoa tai putkea tai ohjaa niitä luonnon kannalta epäoptimaalisempaan paikkaan.

Kannatamme lunastuskorvauksen korotusta edellyttäen tasapuolista kohtelua

Suomen uusiutuvat ry kannattaa ehdotusta lunastuskorvausten korotusta 25 prosentilla, mikäli korotusmenettely koskee kaikkia lunastuksia tasapuolisesti ja on eri toimialojen kesken yhdenmukainen. Tasapuolinen kohtelu on tärkeää yhteiskunnan toimintojen häiriöttömyyden ja Suomen kokonaisturvallisuuden varmistamiseksi. Kyse on myös investointiympäristön luotettavuudesta Suomessa. Osana Petteri Orpon hallituksen sujuvan luvituksen tavoitteita **vihreän siirtymän energiantuotantohankkeita ja teollisia investointeja tulee kohdella tavalla, joka ei estä uusien työpaikkojen syntymistä Suomeen.**

Yhteistyö maanomistajien kanssa

Uusiutuvan energian tuotannon alalla on käymämme aktiivisen kuntalaiskeskustelun ansiosta tiedossa, että alueiden käyttöoikeuden lunastus herättää tyytymättömyyttä osassa maanomistajia. Uusiutuvan energian tuotanto on hajautettua tuotantoa eri puolilla Suomea ja koskee useita maanomistajia.

Yhteistyö maanomistajien kanssa on alalle luontevaa ja tärkeää. Suomen uusiutuvat ry on toiminnassaan **suosittelut** jo pitkään jäsenkuntansa energiayhtiöille ja hankekehittäjille tuulipuistojen liityntäjohtojen osalta **ennakkohaltuunottomenettelyä**, jossa siirtolinjan maankäytöstä ja lunastuksesta sovitaan **vapaaehtoisesti ja yhteisymmärryksessä maanomistajien kanssa.** Ennakkohaltuunottosopimuksen tekeminen on maanomistajan kannalta järkevää, koska **sopimalla maanomistaja saa maa-alueestaan lunastuskorvauksen päälle lisäkorvauksen. Lisäkorvaus maksetaan usein myös puuston odotusarvosta. Kokemukset yhteistyöstä ovat olleet myönteisiä.**

Yhteisymmärryksen ansiosta alueen käyttöoikeuden siirto on toteutettavissa sujuvampana

Maanmittauslaitoksen prosessina. Maanmittauslaitos ratkaisee lunastuslupaa koskevan hakemuksen silloin, jos lunastuslupan antamista ei vastusteta (eli käytännössä voimajohdon alueelta on ennakkohaltuunottosopimukset) tai kysymys on yleisen ja yksityisen edun kannalta vähemmän tärkeästä lunastuksesta. Yhteistyö sujuvoittaa uusiutuvan energian kehittämistä ja rakentamista, mistä hyötyvät myös kunta ja kuntalaiset. **Ehdotamme lainsäädännön jatkotyössä etsimään keinoja, joilla kannustetaan kaikkia osapuolia vapaaehtoisen menettelyn piiriin, esimerkiksi nopeutetun hakemusten käsittelyn tai edullisemman verokohtelun keinoin.**

Kohtuullista maankäyttöä ja yhteisiä hyötyjä

Lopuksi haluamme korostaa, että uusiutuvan sähköenergian tuotannosta koituva hyöty ja samoin haitat eroavat sen mukaan millaisesta maankäytöstä on kyse. Varsinkin tuulivoimahanke vaatii käytännössä laajan asumattoman alueen, jolle kaavoituksen myötä tulee rakentamiskielto, joka rajoittaa maanomistajan toimintaa alueella. Voimajohdon aiheuttamat rajoitukset maankäytölle rajautuvat tarkasti niin sanottuun johtokäytävään ja sen välittömään läheisyyteen.

Lunastuksella toteutettavat johtokäytävät ovat kompromissi, jolla saavutetaan suoria, maata tehokkaasti hyödyntäviä johtolinjoja mutkittelevan ja siten enemmän maata käyttävän johtolinjauksen sijaan. Suomen uusiutuvat ry on tehnyt työtä kohtuullisemman maankäytön puolesta myös sähkömarkkinalakia uudistavassa työryhmässä, jossa **yhteiset liityntäjohtot paremmin mahdollistama lainsäädäntö on ollut päätavoitteitamme.** Kyseinen mahdollistava lainsäädäntö voisi säästää jopa 75 prosenttia maa-alaa, **kun tuottajien yhteisten liittymisjohtojen lisäksi myös verkkoyhtiö voi rakentaa useampaa sähköntuottajaa palveleva suurjännitteistä jakeluverkkoa** (Elenia case-esimerkki, 2019). Sähkömarkkinalakia uudistavan hallituksen esityksen lausuntoaika päättyi helmikuussa. Lisäksi Suomen uusiutuvat on mukana Metsäkeskuksen Metsätalous ja tuulivoima -hankkeessa, jossa tärkeänä tavoitteena on sähkölinjojen haittavaikutusten minimoiminen lisäämällä linjanalustojen hyötykäyttöä muun muassa metsien virkistys- ja monikäytössä sekä luonnontuotteiden tuotannossa.

Yhteiskunnan sähköistymisellä on lukuisia myönteisiä vaikutuksia kuten ilmastopäästöjen vähentyminen, uusiutuvan energiantuotannon investoinnit ja puhtaan sähköön mahdollistamat vihreän siirtymän teolliset investoinnit sekä kunnan saamat kiinteistöverotuotot ja muut aluetalousvaikutukset. Positiivisten vaikutusten takia on perusteltua, että maanlunastukseen liittyviä prosesseja kehitetään siten, että sopimisen ja yhteisymmärryksen rooli korostuu.

Kunnioittaen,

Anni Mikkonen, Suomen uusiutuvat ry
puh. 040 771 6114, anni.mikkonen@suomenuusiutuvat.fi